

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 - 2020
Axa prioritară 4 - Incluziunea socială și combaterea sărăciei

Apelul pentru proiecte: POCU/1009/8/3/Măsurile de investiții și relansare economică prin antreprenariat pentru limitarea efectelor pandemiei COVID-19/3/Măsurile de investiții și relansare economică prin antreprenariat pentru limitarea efectelor pandemiei COVID-19

GHID PENTRU DEZVOLTAREA ABILITAȚILOR ANTREPRENORIALE ȘI MANAGERIALE ÎN ECONOMIA SOCIALĂ

1. Introducere

Economia socială joacă un rol esențial în dezvoltarea sustenabilă, având ca scop principal crearea de valoare socială și nu doar maximizarea profitului. Acest ghid oferă un cadru detaliat pentru dezvoltarea abilităților antreprenoriale și manageriale necesare pentru succesul unei inițiative de economie socială.

2. Fundamentele Economiei sociale

2.1 Definiție și principii

Economia socială desemnează un tip de organizare a relațiilor sociale care contribuie la dezvoltarea unei viziuni de ansamblu asupra interesului general și a dezvoltării durabile, o manifestare a mediului social care promovează și contribuie la dezvoltarea cetățeniei active, a autodeterminării și a coeziunii sociale.

Economia socială generează creșterea calitativă și cantitativă a ocupării prin:

- **crearea de locuri de muncă pe termen lung**
 - fie în cadrul întreprinderilor de economie socială;
 - fie prin sprijinirea de către acestea a unor activități care pot genera sau care asigură locuri de muncă – autoocupare, dezvoltare de noi locuri de muncă pentru alții,
- **dezvoltarea unor structuri de inserție** care acompaniază persoanele aparținând grupurilor vulnerabile pe termen scurt sau mediu pentru integrare treptată pe piața muncii, în economia reală, prin:
 - dezvoltarea unor programe eficiente de ocupare dedicate persoanelor vulnerabile;
 - creșterea și susținerea creării de locuri de muncă adaptate nevoilor specifice ale acestora;
 - promovarea cu prioritate a unor activități care pot genera sau asigura locuri de muncă pentru aceste persoane, activități care vizează în mod prioritar ocuparea cât mai multor persoane aparținând acestor grupuri, și nu productivitatea pe termen scurt.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Rolul sau misiunea economiei sociale constau în: creșterea numărului persoanelor care sunt nu numai consumatori, ci și producători de bunuri sau furnizori de servicii, contribuind astfel la: creșterea produsului intern brut;

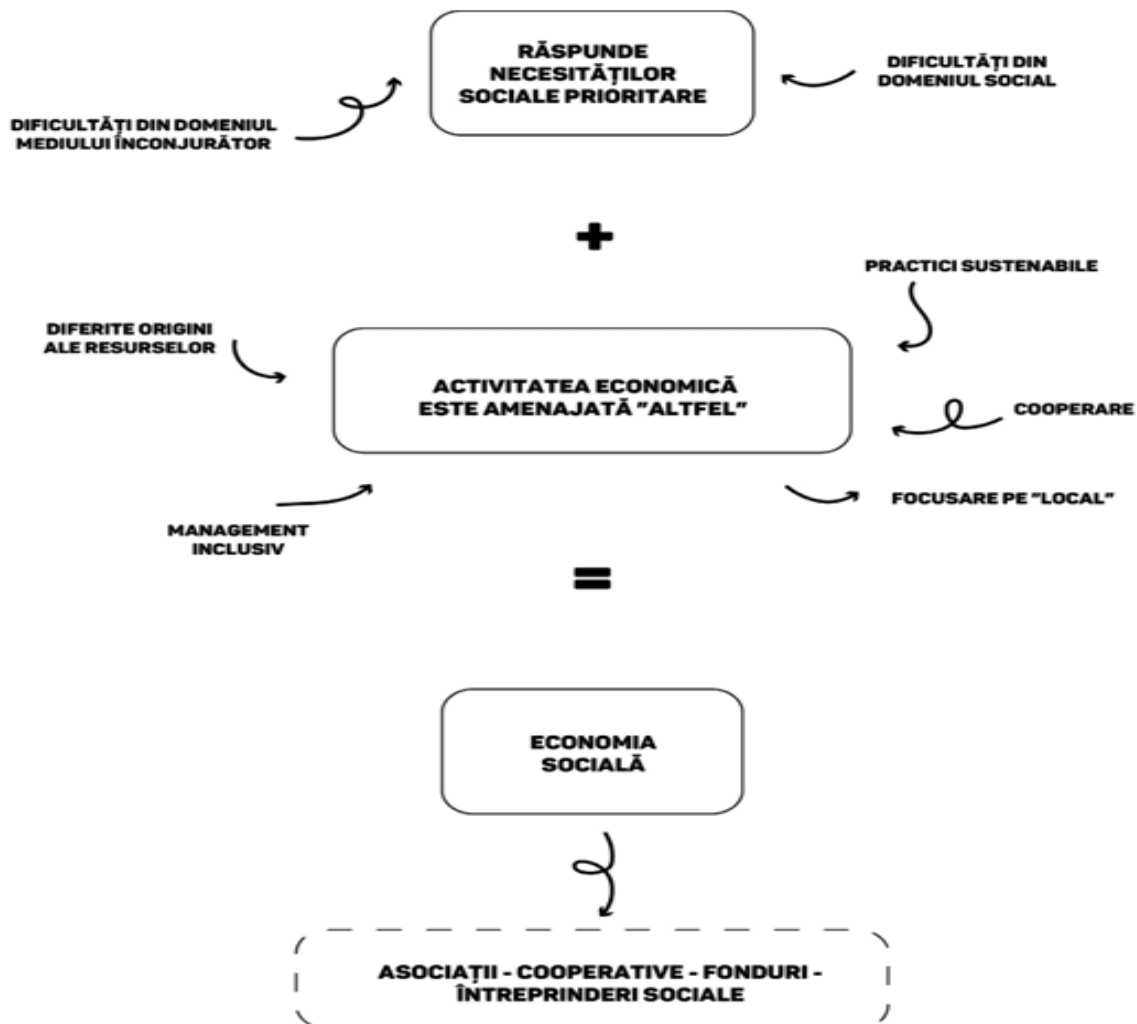
- susținerea și dezvoltarea spiritului antreprenorial;
- dezvoltarea unor programe locale sau comunitare complexe, care pot oferi răspunsuri adaptate nevoilor locale specifice, inclusiv prin:
 - identificarea corectă a acestor nevoi, mai ales cu privire la grupurile vulnerabile,
 - dezvoltarea unor mecanisme eficiente de producție la nivel local,
 - dezvoltarea de mecanisme eficiente de desfacere a produselor locale (creșterea accesului la piețe), contribuind în acest mod și la creșterea varietății de opțiuni ale consumatorilor,
 - dezvoltarea de forme de microcreditare, de ajutor reciproc etc.,
 - dezvoltarea și funcționarea eficientă a unor tipuri de servicii sociale în vederea reducerii vulnerabilității;
 - reducerea discriminării și a percepțiilor negative privind anumite grupuri sociale, inclusiv prin evidențierea faptului că acestea nu reprezintă probleme, ci resurse pentru societate;
 - sprijin și promovează diversitatea domeniilor și formelor de calificare, formare inițială și formare continuă, cu impact inclusiv asupra dezvoltării varietății de ocupații din România, în concordanță cu tendințele europene de dezvoltare în domeniu;
 - diversificarea surselor de autosusținere pentru structuri din domeniul social, cum sunt, de exemplu, organizațiile nonprofit sau societățile cooperatiste, și pentru beneficiarii acestora;
 - creșterea capacității de autofinanțare a unor categorii variate de persoane fizice sau juridice, prin diversificarea opțiunilor financiare flexibile;

Economia socială include organizații care pun pe primul loc impactul social: cooperative, asociații, fundații și alte structuri cu obiective comunitare. Principiile economiei sociale includ:

- **Solidaritate și echitate** – Exemplu: cooperativele de muncitori unde deciziile sunt luate democratic.
- **Participare democratică** – Exemplu: asociațiile comunitare unde membrii votează asupra direcțiilor strategice.

- **Prioritizarea obiectivelor sociale** – Exemplant: organizațiile care reinvestesc profitul în servicii sociale.
- **Reinvestirea profiturilor** – Exemplant: o cafenea socială care folosește veniturile pentru a finanța programe educaționale.

Schema organizării în domeniul economiei sociale

2.2 Cadru legislativ

Legislația europeană și națională oferă un suport important pentru dezvoltarea economiei sociale, inclusiv prin fonduri europene destinate antreprenoriatului social. Exemple de reglementări specifice:

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

- **Regulamentul (UE) nr. 346/2013** privind fondurile de investiții europene pentru antreprenoriat social.
- **Legea economiei sociale nr. 219/2015** (România) – oferă un cadru pentru funcționarea în domeniu.

2.3. Întreprinderea socială

O întreprindere socială este o organizație care combină misiunea socială cu principiile economice, având ca scop principal rezolvarea unor probleme sociale, economice sau de mediu, mai degrabă decât maximizarea profitului pentru acționari. Aceste organizații joacă un rol important în dezvoltarea comunităților locale și în sprijinirea grupurilor vulnerabile.

Caracteristici principale:

- **Misiunea socială principală:** Scopul său este de a genera beneficii sociale, cum ar fi reducerea sărăciei, integrarea persoanelor din grupuri defavorizate, protecția mediului sau promovarea educației.
- **Reinvestirea profitului:** Majoritatea profitului este reinvestit pentru a sprijini misiunea socială sau pentru a dezvolta activitățile întreprinderii.
- **Implicarea comunității:** Întreprinderile sociale se bazează pe participarea activă a comunităților sau a grupurilor vizate.
- **Activitate economică:** Generează venituri prin vânzarea de bunuri și servicii, nu depind exclusiv de donații sau finanțări publice.

În România, conceptul de întreprindere socială este reglementat de Legea nr. 219/2015 privind economia socială. Aceasta prevede că întreprinderile sociale pot obține un atestat de întreprindere socială și, dacă îndeplinesc anumite criterii suplimentare, pot deveni întreprinderi sociale de inserție, având obligația de a angaja cel puțin 30% dintre salariați din rândul persoanelor din grupuri vulnerabile.

Astfel, întreprinderile sociale contribuie la dezvoltarea sustenabilă și la coeziunea socială prin promovarea solidarității și incluziunii.

Structurile de economie socială în mediul urban funcționează ca o punte între nevoile sociale și cerințele economice, oferind soluții sustenabile pentru integrarea persoanelor vulnerabile și pentru rezolvarea problemelor comunitare. În acest context, mediul urban oferă oportunități diverse pentru dezvoltarea acestor structuri datorită densității populației, resurselor mai variate și cererii mai mari de servicii și produse.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Sunt întreprinderi de economie socială societățile cooperative de gradul 1, cooperativele de credit, asociațiile și fundațiile care desfășoară activități economice, casele de ajutor reciproc ale salariaților și ale pensionarilor, precum și orice alte categorii de persoane juridice care respectă, conform actelor de înființare și organizare, definiția și principiile prevăzute în cadrul normativ în vigoare.

Întreprinderile de inserție care reinvestesc integral profitul obținut în activități de restructurare, achiziție de echipamente tehnologice (mașini, utilaje și instalații de lucru) necesare dezvoltării activității economice și/sau amenajarea și/sau crearea locurilor de muncă pentru persoanele care aparțin grupurilor vulnerabile beneficiază de scutire de la plata impozitului pe profit. Registrul întreprinderilor de economie socială este elaborat și actualizat continuu în colaborare cu ministerele de resort, cu scopul recunoașterii instituționale a domeniului economiei sociale și al asigurării informațiilor necesare corecte și complete cu privire la situația și evoluția domeniului la nivel național.

2.4 Antreprenoriatul clasic versus antreprenoriatul social

Antreprenori sunt toți cei care întreprind activități care stimulează progresul economic, găsind alternative inovative de a îmbunătăți procesele, produsele și serviciile pentru care există o cerere pe piața liberă. Prin maximizarea resurselor în scopul profitului, antreprenorul creează valoare economică.

Chiar dacă antreprenoriatul social crește în popularitate, acest concept este înțeles diferit de către fiecare în parte, adesea creând confuzie. Unii văd antreprenoriatul social strict ca dezvoltarea de organizații non-profit. Pentru mulți alții, antreprenoriatul social este exclusiv legat de potențialul organizațiilor non-profit de a demara activități pentru profit astfel încât să își diversifice sursele de finanțare pentru activitatea socială asumată. Iar altora le vine în minte activitatea de responsabilitate socială a corporațiilor (CSR), atunci când aud conceptul de antreprenoriat social.

Antreprenoriatul social este o formă a antreprenoriatului clasic. Este o mentalitate care se poate manifesta în orice mod și oriunde în lume, cu condiția să urmărească o misiune socială.

Dacă un antreprenor clasic de afaceri pentru profit își propune ca obiectiv principal să creeze profit și să maximizeze randamentul investițiilor, practic să crească averea investitorilor, sau să servească nevoile clienților, pentru un antreprenor social aceste aspecte reprezintă doar modul/mecanismul prin care își poate atinge obiectivul real, și anume de a produce în jurul lui o schimbare în sustenabilă, inovativă și de durată. Altfel spus, pentru antreprenorii sociali,

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

mecanismele pieței libere, mecanismele afacerilor clasice, precum și însuși profitul, sunt toate doar un proces în atingerea scopului final, și anume scopul social.

3. Dezvoltarea Abilităților antreprenoriale

3.1 Caracteristicile unui antreprenor social

Un antreprenor social trebuie să posed:

- **Viziune și capacitate de inovare**
- **Competențe de leadership participativ** – Ex: liderii ONG-urilor care implică activ comunitatea în luarea deciziilor.
- **Abilități de gestionare a resurselor** – Ex: utilizarea eficientă a voluntarilor și a fondurilor disponibile.

3.2 Planificarea unei inițiative sociale

Etapele cheie includ:

- **Identificarea unei probleme sociale** – Ex: lipsa accesului la educație în zone rurale.
- **Dezvoltarea unei soluții sustenabile** – Ex: crearea unei platforme de învățare online accesibilă.
- **Crearea unui model de afaceri social** – Ex: implementarea unei taxe moderate pentru utilizatorii care pot plăti, astfel încât să fie finanțată educația gratuită pentru cei defavorizați.

3.3 Surse de finanțare

- **Fonduri europene**
- **Granturi naționale**

4. Dezvoltarea abilităților manageriale

4.1 Leadership și luarea deciziilor

- **Management participativ** – Exemplu: un ONG care implică beneficiarii în luarea deciziilor strategice.
- **Gestiunea conflictelor** – Metode: medierea, tehnici de comunicare asertivă.
- **Abilități de negociere** – Ex: negocierea parteneriatelor cu autorități locale.

4.2 Gestiunea resurselor

- **Planificarea bugetară** – Exemplu: cum să distribui eficient resursele pentru un proiect social.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

- **Optimizarea resurselor umane** – Ex: dezvoltarea unui program de voluntariat eficient.
- **Digitalizare și automatizare** – Ex: utilizarea unui CRM pentru gestionarea donatorilor.

4.3 Monitorizare și evaluare

- **KPI pentru impact social** – Ex: numărul de beneficiari ajutați, reducerea ratei abandonului școlar.
- **Raportarea performanțelor** – Ex: crearea unui raport anual de impact.

4.4 Trei pași simpli pentru antreprenori sociali la demararea unei întreprinderi sociale

1. Alegerea audienței vizate

- Cine va cumpăra produsele/serviciile pe care întreprinderea socială le va oferi? Cine sunt competitorii de pe piață? Este loc în piață pentru produsele/serviciile propuse? În ce mod diferă produsele/serviciile față de ceea ce există deja pe piață?
- Fie că îi numim clienți sau consumatori, orice întreprindere, fie ea socială sau pentru profit, are nevoie de cumpărători, de aceea este important ca antreprenorii sociali să identifice categoriile de oameni cărora se adresează, precum și care este nevoia la care întreprinderea va răspunde.
- Cu timpul oamenii își schimbă prioritățile și odată cu ele își schimbă inclusiv comportamentul de cumpărare. Acesta este motivul pentru care un antreprenor social trebuie să rămână conectat la audiența vizată pe tot parcursul activității, astfel încât să poată identifica acele lipsuri și nevoi la care poate să răspundă.

2. Identificarea și testarea ipotezei de start

- Un antreprenor social înființează o întreprindere de îngrijire de copii (spre exemplu), serviciu subvenționat pentru mamele singure. Ipoteza de start este că mamele singure au nevoie de îngrijire de copii de calitate pe care nu și-o pot permite. Se poate ca, spre exemplu, odată cu trecerea în mediul de muncă la distanță din cauza pandemiei, nevoia pentru un astfel de serviciu să fi scăzut considerabil. De aceea e important să fie identificată ipoteza problemei sociale și să fie testată din perspectiva audienței selectate.

3. Cunoașterea practică a audienței vizate

- Fie că prin grupuri de social media, prin vizite în instituții sau plimbări prin parc, antreprenorul social este conectat la comunitatea din jurul său, și cu precădere este conectat la audiența vizată de întreprinderea sa socială. Întâlnind membri ai audienței

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

vizate antreprenorul are ocazia de a afla noutăți și informații care au potențialul de determina schimbări în procesele/produsele/serviciile/modul de comunicare al întreprinderii sale, pe baza intereselor comune și a nevoilor audienței vizate.

5. Concluzii

Dezvoltarea abilităților antreprenoriale și manageriale în economia socială este esențială pentru crearea unui impact pozitiv și sustenabil. Accesul la resurse, educația continuă și finanțarea adecvată sunt factori critici pentru succes. Aplicarea strategiilor prezentate în acest ghid poate contribui la creșterea sustenabilității și eficienței organizațiilor din acest sector.

MAI 2024